

אתגרים לארצות הברית במזרח התיכון רבתי

מרק הלר

אמריקה והעולם המוסלמי – התחלה חדשה?

עם הנשיאות ירש ברק אובמה מקודמו בתפקיד את המשבר הכלכלי העמוק ביותר שניצבה מולו ארצות הברית מאז השפל הגדול של שנות השלושים של המאה הקודמת. ההתמודדות עם הכלכלה אמנם עמדה בראש סדר היום של אובמה, אך עם כניסתו לתפקיד, אובמה, שלא כמו פרנקלין דלנו רוזוולט, לא הגביל את עצמו להתעסקות בנושא זה, תוך כדי התעלמות כמעט מוחלטת מכל נושא אחר. מובן שלא היה זה עניין של העדפה שרירותית בלבד. העולם השתנה ללא הכר מאז שנת 1932. רוזוולט קיבל הנהגה של מעצמה פוטנציאלית, אשר נמצאה בתנאי שלום ואשר הייתה נחושה לשמר מצב זה, בעיקר על ידי בידוד עצמה משאר העולם (או לכל הפחות מן העולם שמעבר לחצי כדור הארץ המערבי). להבדיל ממצב זה, אמריקה של אובמה מתפקדת במשק גלובלי יותר, המתאפיין בתלות הדדית, והיא גם מעצמת-העל הבלתי מעורערת במערכת הבינלאומית, על אף השיח האופנתי של declinism (הגורס שמעמדה של ארה"ב בעולם שוקע). יתרה מכך, ארצות הברית הייתה מעורבת באופן פעיל בשתי מלחמות באזור ובמאבק מתמשך נגד הטרור העולמי.

בעקבות כך נאלץ אובמה לפעול בו זמנית הן בזירה המקומית והן בזו הבינלאומית. בזירה הבינלאומית נהנה המזרח התיכון רבתי, באופן בלתי נמנע, ממקום מוביל. זו זירת התרחשותן של שתי מלחמות הקרקע של ארצות הברית, המעיין של הטרור, המוקד של שוק האנרגיה הגלובלי, האתגר הגדול ביותר לאי-ההפצה של נשק גרעיני, ואם לא די בכך, גם – לכל הפחות בתקופת כהונתו הראשונה של הנשיא ג'ורג' וו' בוש – המקור למתחים משמעותיים בברית הטרנס-אטלנטית.

על כן אין זה מפתיע כי המזרח התיכון רבתי השתלט עד מהרה על סדר היום של מדיניות החוץ של הנשיא אובמה. לא ניתן היה כמובן להתעלם לחלוטין מנושאים אחרים. רבות דובר על רצונו של הממשל "לאתחל מחדש" את היחסים העוקצניים עם רוסיה ואת הקשרים עם סין, שהיו מוקד מדיניות החוץ של ממשל הנשיא בוש עד אירועי 11 בספטמבר. נושאים אלה נותרו מוקד לדאגה, בייחוד בכל הנוגע לממדיהם הכלכליים, אך סמל למקומו הבולט של המזרח התיכון רבתי – או של העולם המוסלמי – ניתן כאשר צעדו המעשי הראשון של הנשיא אובמה, שהתבצע רק ימים לאחר טקס השבעתו, היה מינוי שני שליחים מיוחדים בעלי מעמד, האחד – ג'ורג' מיטשל – לתהליך השלום הישראלי-פלסטיני, והאחר – ריצ'ארד הולברוק – לנושא אפגניסטן ופקיסטן.

ביסוד גישתו של הממשל למזרח התיכון רבתי הייתה התפיסה כי קשייה של אמריקה, בבואה לטפל בבעיות ספציפיות באזור זה של העולם, נבעו לא ממאפייני המציאות המבנית (מעמדה של ארצות הברית כמעצמת-על), מניגודי עניינים מהותיים או מקיומן של סתירות תרבותיות או אידיאולוגיות, כי אם מן החשדנות העזה, הן בקרב הציבור והן בחוגי הממשל, שהייתה קיימת באזור זה של העולם בדבר מניעה של ארצות הברית ומן העוינות כלפי מעשיה או כלפי ההימנעות ממעשים של ארצות הברית. לפיכך, הדרך להוציא את הרעל מיחסים אלה הייתה "מעורבות" (engagement) יזומה, הן במילים והן במעשים.

כוונה זו התבטאה בסדרת הצהרות, שהדגישו את רצונה של ארצות הברית לתור אחר "התחלה חדשה" ולהשיק קשר חיובי ובונה עם המוסלמים. בהצהרות אלו, שהחשבה שבהן הייתה הנאום שנשא הנשיא אובמה באוניברסיטת קהיר בחודש יוני 2009, השתדל אובמה להושיט יד לעולם המוסלמי על ידי הדגשת סובלנותה של ארצות הברית לרב-גוניות תרבותית בכלל וגישת הכבוד שנקטה כלפי האסלאם בפרט, ועל ידי בניית נרטיב של מאתיים שנות נוכחות מאושרת של מוסלמים בארצות הברית. (בהערה אולי עוקצנית מכוונת אל צרפת, הנשיא אפילו הזכיר, כי ממשלת ארצות הברית פנתה לערכאות משפטיות כדי להגן על זכותן של נשים מוסלמיות לעטות את החיג'אב).

הנשיא אובמה ניסה גם לנטרל את הביקורת שגרסה, כי ארצות הברית שואפת לאכוף את ערכיה הפוליטיים על אחרים, משמע, לעודד החלפת משטרים באזור, באמצעות הושטת "יד פתוחה" לרפובליקה האסלאמית של איראן ובחיבוק גלוי של עבדאללה מלך ערב הסעודית ושל נשיא מצרים חוסני מובארכ – שני שליטים שגילו בעבר הסתייגות ממאמצי הנשיא בוש לקדם דמוקרטיזציה. לבסוף, דן הנשיא

אתגרים לארצות הברית במזרח התיכון רבתי

אובמה במה שמכונה לעתים קרובות הנושא הכאוב ביותר ביחסי ארצות הברית עם העולם המוסלמי, הלוא הוא הסכסוך הישראלי-פלסטיני. אף שהנשיא אובמה לא הציג מעולם במפורש גרסה מעודכנת למאה העשרים ואחת של מה שכונה בעבר אלי כדורי "גרסת צ'אטהם האוס" – האמונה שרווחה בממסד הבריטי שלאחר מלחמת העולם הראשונה כי אלמלא יחסיה של בריטניה עם היהודים, היו לגנרלים הבסיסים שלהם, לדיפלומטים ההסכמים שלהם, לאנשי העסקים החוזים שלהם, ולמיסיונרים המתנצרים שלהם – הוא אותה נחישות לפעול נגד ההאשמות שהועלו בעקביות נגד ממשלים אמריקאיים אחרים בדבר אי-תשומת לב מספקת לבעיה או לחלופין בדבר העדפת-יתר את טובת ישראל. זאת ועוד, כמה אישים בממשל האמריקאי אכן טענו בפרהסיה כי קיים קשר (linkage) בין היחסים ההדוקים של ישראל וארצות הברית לבין קשייה של ארצות הברית במזרח התיכון.

חזון ומציאות

מליצות רטוריות אלה הביאו עמן תגמול בטווח הקצר; סקרי דעת קהל הצביעו בתחילה על שיפור ממשי בדימויה של ארצות הברית במרבית המדינות המוסלמיות, אך לשיפור זה הייתה השפעה מוחשית מועטה בלבד על יכולתה של ארצות הברית לקדם את מטרותיה, והפופולאריות שלה, אף שלא נפלה מעולם לתהומות שהייתה מצויה בהן בסוף עידן ממשל בוש, שבה לסגת. לא קיימת סיבה אחת ויחידה לכך, מלבד אולי הציפיות הלא מציאותיות שניזונו מעזיבתו של בוש ומדבריו של אובמה. אך בעיה בולטת שעלתה בתוך פרק זמן קצר הייתה הפער שנתגלה בין המילים לבין המעשים. למשל, עלה בידי אובמה לגייס בקלות רצון טוב על ידי פרסום ההודעה בדבר כוונתו לסגור בתוך שנה את מתקן הכליאה במפרץ גואנטנמו, שהוא נושא לתרעומת רבה משום שהוא מסמל סתירה בין עקרונות השיפוט האמריקאיים לבין הטיפול בפועל בעצורים (אשר כמעט כולם היו מוסלמים). אך התברר כי סגירתו בפועל של מתקן הכליאה מסובכת הרבה יותר בשל הרתיעה משחרורם של טרוריסטים נוספים (אחדים מאלה שכבר שוחררו בעבר שבו לפעילות) ובשל אי-נכונותן של בעלות הברית של ארצות הברית (ושל האמריקאים עצמם) להעניק מקלט לעצורים ששוחררו או אפילו כדי להעמידם לדין בפני ערכאות שיפוט אזרחיות. שנה לאחר שניתנה ההבטחה לסגור את מתקן הכליאה בגואנטנמו בתוך שנה, עוד היה האתר פעיל. שנית, דבריו של אובמה ומחווותיו פשוט לא הספיקו כדי לגבור על המדיניות של שחקנים אזוריים, שהייתה מושתתת על אינטרסים לאומיים או על אינטרסים של המשטרים השונים, כמו שהבינו אותם קבוצות העילית השולטות. איראן, למשל,

הייתה יכולה לרשום לפניו בשמחה את נכונותו של הנשיא אובמה להכיר בצורך בשינוי כיוון ביחסים הבילטרליים בין שתי המדינות, אך המשטר לא הראה כל נטייה לנסיגה משאיפתו להשיג כלי נשק גרעיניים, מתמיכתו בארגוני טרור, מן ההסתה שלו נגד ישראל והמערב או מהפסקת דיכוייה של האופוזיציה מבית. ההתקרבות לסוריה הפיקה גם היא הישגים מעטים. סוריה קידמה בברכה את חידוש ההתייעצויות בדרג בכיר ואת כוונת הממשל להציב שגריר תושב בדמשק לאחר הפסקה של חמש שנים, אך דאגה לשמר את יחסיה האינטימיים עם איראן (כמו שעשתה גם טורקיה), את התערבותה בענייניה הפנימיים של לבנון (לרבות תמיכה חומרית שוטפת בארגון חזבאללה), ועל פי כמה דיווחים, את הקלת החדירה לעיראק של מי שנהוג לכנותם "לוחמים זרים". אכן, העלייה לרגל לדמשק של המתנגדים הבולטים לסוריה בעבר, בייחוד ראש ממשלת לבנון סעד חרירי ומנהיג הדרוזים ואליד ג'ונבלאט (אבותיהם של השניים נרצחו, על פי המקובל לחשוב, על פי פקודתו של אביו של בשאר אל-אסד – חאפז אל-אסד), מרמזת כי מנהיגים מקומיים עם חושים פוליטיים רגישים מאד לשינויים במאזן העוצמה האזורית, כבר הגיעו למסקנה שארצות הברית אינה אלא משענת קנה רצוף שאין להיסמך עליה. ולמרות כל מה שאמרו בחדרי חדרים ערב הסעודית, מצרים ובעלות ברית ערביות אחרים (כמו גם רוסיה וסין), כלפי חוץ הן לא היו מוכנות לעורר את חמת זעמה של איראן או לסכן את האינטרסים הכלכליים שלהן על ידי הבעות תמיכה פומביות בקריאות של ארצות הברית להגברת הלחץ על איראן, כדי שזו תעצור את תכנית הפיתוח הגרעינית שלה. הדבר המרחיק לכת ביותר שהיו מדינות אלה מוכנות לעשות היה לשים את הסוגיה "בהקשר המתאים" על ידי חזרה על קריאות ישנות לאימוץ גישה כוללת לגיבוש אזור חופשי מנשק גרעיני במזרח התיכון, אשר יכלול את מדינת ישראל. לבסוף, בנוגע לסוגיה הישראלית-פלסטינית, זכה אובמה למידה ניכרת של אמינות בעיניים ערביות ומוסלמיות על ידי כך שקידם בנחישות עמדה שונה מזו של ממשלת ישראל, אך לאחר מכן שב ואיבד חלק ניכר מאמינות זו משום שכשל ב"למסור" את ישראל כפי שקיוו גורמים ערבים שיקרה. שלישית, אף כי היה נראה שמדיניותו החדשה של הנשיא אובמה בכל הנוגע למזרח התיכון רבתי מושתתת על ראיית עולם עקבית מבחינה פילוסופית, היא לא הצליחה להימנע מכמה סתירות פנימיות. אחת הייתה הדילמה הגלומה בכוונה לשמר את הברית האסטרטגית של ארצות הברית עם ישראל בעוד הוא מבקש למצב את ארצות הברית כמתווך אסרטיבי יותר ואמין יותר (בעיניים ערביות) בסכסוך הישראלי-פלסטיני. תאורטית, דילמה זו הייתה עשויה להתבטל על ידי טיעון כי כוונותיו ומעשיו של

אתגרים לארצות הברית במזרח התיכון רבתי

הממשל תואמים לחלוטין את האינטרס של ישראל, אך למעשה היא נותרה שרירה וקיימת.

ניגוד לא פחות בולט היה רצונה של ארצות הברית להיראות כאילו זנחה את היומרה להגמוניה מדינית ותרבותית, אולם בו בזמן הקפידה לחזור על מחויבותה המסורתית לערכי הדמוקרטיה. גישה זו הייתה כרוכה בהתפתחויות אינטלקטואליות כה סבוכות, עד כי המשימה התגלתה כבלתי ישימה, וכך נזנח רעיון הדמוקרטיזציה כמוטיב מרכזי במדיניותה. הדבר ללא ספק הרגיע את עוינותם של כמה משטרים ותומכיהם, שארצות הברית חפצה ברצונם הטוב או שנזקקה לו. ייתכן שבאורח פרדוקסלי הגיבו בצורה דומה תנועות האופוזיציה האסלאמיסטיות, שרואות בדמוקרטיה (כמו בפלורליזם ובזכויות נשים) מבנה אידיאולוגי זר הנכפה על ידי צלבנים מערבים שחצנים. מנגד, גישה זו לא יכולה הייתה אלא להביא להשפעה בכיוון ההפוך על כוחות ליברליים, שקיבלו השראה מהודאתו של הממשל האמריקאי הקודם כי ארצות הברית הייתה לעתים קרובות מדי בעבר מוכנה להקריב את עקרון החופש למען היציבות.

ייתכן שהדוגמה צובטת הלב ביותר ניתנה בעקבות תגובתו הפושרת של אובמה לדיכוי שבוצע לאחר בחירות יוני 2009 באיראן (שהייתה מבוססת כמעט בוודאות על הרצון הנואש להימנע מהאשמה בדבר ההתערבות בענייניה הפנימיים של מדינה אחרת), כאשר מפגינים אחדים, בהזכירם במודע את הרטוריקה, אשר הייתה ללעג בעיני רבים, של הנשיא בוש בקשר עם המלחמה בטרור, נשאו כרזות עם המשפט הסרקסטי "אובמה, או שאתה עמנו או שאתה נגדנו".

לבסוף, היו כמה מקרים שבהם צעדים אמריקאיים שהיו מעבר לשליטתו של הנשיא אובמה פשוט ביטלו את התוצאות החיוביות של רטוריקת המעורבות של הנשיא. הדוגמה המוחשית ביותר לכך נגעה לטורקיה, שבה ה"אובמניה" הייתה מרוסנת ממילא ומה שנשאר ממנה לא שרד את הצבעת הוועדה לענייני חוץ של בית הנבחרים, אשר קראה לכנות את הרצח ההמוני של הארמנים במלחמת העולם הראשונה "רצח עם".

מאזן ביניים

יחסים טרנס-אטלנטיים

בהערכה כוללת, הגורמים האלה הביאו לשינוי דרמטי הרבה פחות משקיוו רבים בממשל ומחוצה לו כי יקרה במעמדה של ארצות הברית במזרח התיכון רבתי. למעשה, ייתכן שהשפעתה הגדולה ביותר של הגישה הרטורית של הנשיא אובמה בנושא המזרח התיכון רבתי הייתה על יחסי ארצות הברית עם יבשת אירופה. ביבשת זו התקבל

אובמה בברכה, כמעין סוג של משיח. הדגשים על התייעצות, רב־צדדיות, וחשיבות החוק הבינלאומי ומוסדות בינלאומיים בהשקפת העולם ההצהרתית שלו, זכו באירופה לתהודה רבה יותר מאשר בארצות הברית, ולאחר בחירתו, הארס שהיה קיים בדיאלוג הטרונס־אטלנטי, שכבר פחת במידה ניכרת בקדנציה השנייה של הנשיא בוש, כמעט ונעלם. יתר על כן, גורמים אירופים מסוימים אפילו החלו לתהות אם ארצות הברית תחת אובמה נעשית פייסנית מדי, בייחוד בנוגע לאיראן.

בשל כך, גם כאשר אישר אובמה צעדים לא פחות שרירותיים מאלה של הנשיא בוש, כגון חיסולים ממוקדים של אנשים חשודים במעורבות בטרור בפקיסטן, בתימן, בסומליה ובמקומות אחרים, שגרמו לעתים נזק היקפי ניכר, הוא לא ספג כמעט כל ביקורת מבעלי הברית האירופיים. כל זה לא תורגם לתמיכה פעילה רבה יותר מצד אירופה במדיניות האמריקאית, בייחוד בכל הנוגע לאיראן ולאפגניסטן (הולנד למשל הודיעה על מה שנראה בעיני אמריקאים רבים הוצאה מוקדמת מדי של כוחותיה הפועלים מתחת למטרייה של נאט"ו באפגניסטן), אך לכל הפחות הושגה המטרה של פיוס רטורי.

עיראק

במזרח התיכון רבתי הייתה השפעתה של הגישה החדשה של ארצות הברית מעורפלת יותר. בעיראק אימץ הנשיא אובמה, למרות הדיבורים על שינוי, דרך שבאופן בסיסי כבר הותוותה על ידי קודמו בתפקיד: אסטרטגיית יציאה המבוססת על שילוב של מתקפה צבאית ושתוף פעולה עם שבטים סוניים, שנועדה לייצר רמה מספקת של יציבות, התבססות של מוסדות פוליטיים ו"עיראקזיה" של המאמץ הביטחוני. כל אלה נועדו לאפשר את נסיגתם של הכוחות האמריקאיים ממעורבות מלחמתית פעילה, והפחתתם של הכוחות למה שמכונה "כוח מעבר" של חמישים אלף איש עד אוגוסט 2010 ועזיבתם את המדינה עד אמצע 2011. תהליכים אלה הביאו להפחתה מתמשכת באבדות של ארצות הברית ושל עיראק, והם נמשכו במהלך שנת 2009 בקצב שאפשר קיום בחירות לפרלמנט בתחילת שנת 2010. הבחירות עצמן היו חופשיות והוגנות דיין כדי להביא משקיף אחד לכל הפחות לטעון כי היו אלה הבחירות היחידות בעולם הערבי שתוצאותיהן לא היו ידועות מראש. יתרה מכך, הופעתה והצלחתה היחסית של לכל הפחות מפלגה עיראקית לאומית אחת, דהיינו כזו שאינה מזוהה עם עדה אחת בלבד, הייתה בסיס לתקווה כי ייתכן שהמדינה אכן צועדת לקראת התגברות על הפילוג שהוביל להתפרצות אלימה כה קשה לאחר הדחתו של סדאם חוסיין בשנת 2003.

אתגרים לארצות הברית במזרח התיכון רבתי

עם זאת, תקווה זו לא נותרה אלא בגדר אפשרות לעתיד הרחוק, במקרה הטוב. קדם לבחירות גל של פיגועים, ונלוו להן האשמות בדבר מעשי מרמה. הבחירות עצמן הולידו תוצאות עמומות שהובילו לתקופה ממושכת של משא ומתן פוליטי, שיכול להסתיים במבוי סתום ועימות אתנו-פוליטי ודתי מחודש. סכסוכים אלה ממילא לא נעלמו, כפי שמעידים תוצאות הבחירות (מפלגת עיראקיה החילונית השיגה תוצאות נאות רק באזורים שבשליטה סונית), המתחים הערביים-כורדיים-טורקמנים הנמשכים במוסול (יחד עם גירושם למעשה של הנוצרים משם) וחוסר היכולת להשיג נוסחה מוסכמת לחלוקת ההכנסות מנפט. לפיכך קיים אך מעט להיאחז בו כאשר מבקשים לערוב לכך כי הבנייה מחדש של עיראק לא תידרדר שוב לכדי אלימות מחודשת בקנה מידה רחב, לדיקטטורה מחודשת או לחלופין לשליטה איראנית.

אף שהמלחמה בעיראק הייתה במהותה מלחמתו של הנשיא בוש, ואובמה התנגד לה בעקביות, הוא ירש מקודמו את האחריות לתוצאותיה. למרות המהפכה שהוא כביכול הביא עמו בגישה הכוללת של ארצות הברית לאזור זה של העולם, תוצאה חיובית בעת כהונתו – צמיחתה של ממשלה עיראקית יציבה וסמכותית דיה כדי שיהיה אפשר להשאירה לנהל את ענייניה לבד – נותרה לגמרי לא בטוחה.

אפגניסטן ופקיסטן

האירועים בזירת אפגניסטן ופקיסטן היו מקור לדאגה רבה עוד יותר. להבדיל מן המלחמה בעיראק, זו המנוהלת באפגניסטן קיבלה את תמיכת הנשיא אובמה; הוא כינה אותה "מלחמת כורח". אכן, הביקורת שלו על המחויבות לעיראק הייתה כי זו מסיטה משאבים ותשומת לב מאפגניסטן, מקורו האמיתי של האיום הטרוריסטי, ובכך מקשה על השגתן של תוצאות מכריעות בזירה זו. לכן החל אובמה להסיט במהירות משאבים לזירת פעילות זו. הוא שלח לשם עשרים אלף לוחמים נוספים מיד לאחר שנכנס לתפקידו, ובמקביל הורה על בחינה מקיפה של האסטרטגיה של ארצות הברית לאור האתגרים המחודשים שהציב הטליבאן לשלטון המרכזי באפגניסטן. לאחר התייעצויות ממושכות – שנמתחו למעשה על פני זמן כה רב עד כי מבקרי הנשיא החלו להאשימו כאילו היה "הססן שאינו יודע להחליט" – הוא בחר בסוף את אותו הפתרון אשר השמיצו בהקשר המערכה בעיראק: "תגבור" ניכר הכרוך בשלושים אלף לוחמים נוספים בקירוב (פחות מן המספר שהמליצו עליו המפקדים בשטח, אך בכל זאת תגבור ניכר, בייחוד אם יצטרפו לכוחות אלה עשרת אלפים חיילים נוספים שהתבקשו בעלות הברית מנאט"ו להציב במדינה).

תגבור הכוח של נאט"ו התבצע בד בבד עם מאמץ נמשך לחיזוקם של הצבא הלאומי של אפגניסטן ושל כוח המשטרה הלאומי. מאמץ זה הצליח לבסוף להוציא אל הפועל את המתקפה הראשונה בהנהגה אפגנית ("מבצע מושתרפ") בתחילת 2010. מבצע זה אפשר לכוחות הקואליציה לכבוש את מרג'ה, מאחז חשוב של הטליבאן במחוז הלמנד, ולהחזיק בו. עם זאת, משמעותה של כל הצלחה טקטית, תהיה אשר תהיה, נפגמה בשל הספקות הגוברים בנוגע ליושרם של כוחות הביטחון והביורוקרטיה האפגניים, ובנוגע ללגיטימיות ממשלתו של חמיד קרזאי – בייחוד לאחר שסבב הבחירות הראשון לנשיאות, אשר התקיים בחודש אוגוסט 2009, סבל משיעור הצבעה נמוך ומהאשמות בדבר זיופים נרחבים בקלפיות, הפחדות ומעשי מרמה אחרים. יתר על כן, סיבוב הבחירות השני, שנועד להתקיים בחודש נובמבר, בוטל ברגע האחרון כאשר עבדאללה עבדאללה, יריבו העיקרי של קרזאי, נסוג מן המרוץ משום שהאמין כי אין סיכוי ממשי לתחרות הוגנת. חששות דומים הביאו לדחיית הבחירות לפרלמנט, שתוכננו במקור לחודש מאי 2010, עד לספטמבר אותה שנה. בשל היעדר ההתקדמות הברורה בהתהוותם של מוסדות פוליטיים לאומיים אמיתיים, קיים ספק רב בנוגע לשאלה אם הכוחות האמריקאיים, שנסיגתם מן המדינה מתוכננת להתחיל בחודש יולי 2011, ישאירו אחריהם ממשלה שתהיה נכונה או מסוגלת לשלוט באפגניסטן באופן ישיר את האינטרסים של ארצות הברית, יותר מאשר הממשלה אותה הפילו כוחות אלה כאשר הם פלשו למדינה בסוף שנת 2001.

נדבך מרכזי של מה שנקרא אסטרטגיית האנטי-התקוממות הכוללת של אובמה באפגניסטן, היה פעולות שוטפות מעבר לגבול עם פקיסטן, על מנת לשלול מלוחמי הטליבאן מקלט באזורים אלה. צעדים אלה לוו בקריאות לממשלת פקיסטן ליזום פעילות צבאית תקיפה יותר נגד תנועת הטליבאן הפקיסטנית עצמה, הפועלת באזורים שבטיים, שהם באופן מסורתי מחוץ לאזורי השליטה של השלטון המרכזי. התקפות מצד ארצות הברית באמצעות מטוסים ללא טייס הצליחו לחסל מפקדים אפגניים רבים של הטליבאן, אף שהנזק אשר נלווה לכך – אבדות בקרב אזרחים – לא תרם להגברת הפופולאריות של ארצות הברית באזור זה של העולם. לקראת סוף 2009 נחלץ צבא פקיסטן לבסוף ליזום מבצע רחב היקף באזור דרום ואזיריסטאן, ככל הנראה כמענה לגל פיגועי תופת של קבוצות איסלאמיסטיות ברחבי המדינה יותר מאשר כתגובה להפצרותיה של ארצות הברית כי פקיסטן תתמוך במערכה באפגניסטן – הפצרות אשר בפועל הגבירו את המתח המדיני בין שתי המדינות.

ההססנות של פקיסטן הוסברה ברגישות לביקורת מבית הטוענת, כי מבצעים מעין אלה רק הופכים את הצבא לשכיר חרב בשירות האמריקאים, בשימוש הנעשה זה

אתגרים לארצות הברית במזרח התיכון רבתי

זמן רב בתנועות האסלאמיות על ידי ארגון הביון (Inter-Services Intelligence ISI Agency) למטרותיו שלו, ובאמונתו של צבא פקיסטן כי משאבים וכוח האדם חייבים להישמר תמיד לשימוש נגד אויבתה ה"אמתית" של פקיסטן – הלא היא הודו. גיבוש אותו תמהיל צבאי-מדיני נכון, שחמק מידי האמריקאיים באפגניסטן, נשאר חמקמק גם בפקיסטן. יתר על כן, אף כי לארצות הברית לא הייתה נוכחות ישירה חשובה בפקיסטן, בשל קיומו של ארסנל גרעיני במדינה זו היו הסיכונים הכרוכים בכישלון בזירה זו גדולים אף יותר.

אובמה וסיזיפוס

באשר ליחסים עם המזרח התיכון רבתי, המימד הבולט ביותר של פעילות ארצות הברית באזור זה (כמו בבוסניה ובקוסובו לפני עשור) הוא שהיא מתנהלת כבר שנים עם דרגות שונות של שיתוף בעלות בריתה המערביות, אך למעט העמדת מתקנים לוגיסטיים מסוימים בטורקיה (תחת המטריה של נאט"ו) לשרות ארצות הברית, ללא כל תמיכה מוחשית ופומבית ממדינות מוסלמיות אחרות. אפילו לאחר ה"אתחול מחדש" לכאורה של היחסים תחת אובמה ולמרות כל המאמצים בתחום הדיפלומטיה הציבורית, המיועדים לשנות את התפיסה השלטת, רוב העולם המוסלמי ממשיך לנהוג כאילו פעילות אמריקאית זו מתנהלת בתוך העולם המוסלמי או שהיא מכוונת אל עולם המוסלמי אך לא למען העולם המוסלמי. יש בגישה זו כדי לרמוז שייתכן כי הנשיא אובמה השיג התקדמות מסוימת בהפגת החשדנות והעוינות שהטילו צל על היחסים כבר זמן רב, אך המטרה של השגת שותפות אמתית, הנמצאת בבסיס מדיניות המעורבות שלו, נותרה מחוץ לטווח השגתו. ייתכן שתהיה זו מנת חלקו של כל נשיא אמריקאי.